

Dels Setze Jutges a Manel. Dues maneres d'enfocar els cinquanta

La rellevància i la importància de la Nova Cançó, per la història de la música del nostre país, és evident, tant, que no fa falta ser un expert en res -sols un amant de la música- per tenir-ho clar: si no fos així, ara no en celebraríem els cinquanta anys, simplement ens n'hauríem oblidat, i totes les celebracions d'enguany -i aquest article-, senzillament, no s'haurien fet mai.

Allò que ja se sap: que la Nova Cançó va ser un revulsiu importantíssim en una època d'absoluta misèria cultural, a principis dels anys seixanta, i l'estentard de la protesta anti-franquista els darrers anys del règim i els primers de la Transició. Que cançons cantades en català, costumistes com *La tieta* o polítiques com *La gallineta* començaren a sonar per ràdios, i les botigues de música s'omplien de singles de 45 rpm i LP's de dues cares de cantants del país, amb un èxit important de vendes; que els cantautors eren persones populars i conegudes, quasi tant com els jugadors del Barça, que com recordava Guillermina Motta aquells anys, eren Marcial, Reixach, Eladio, Pujol, Torres, Rifé, Gallego, Dueñas, Costas, Reina i Fusté. I encara havia d'arribar Cruyff.

Però tot això, qui va viure l'esclat del moviment, per activisme, per simpatia o simplement per edat, o qui ho ha seguit fins als nostres dies, ja ho sap. Però l'aparició de la Nova Cançó suposa molt més que un punt de llum al final del túnel: de fet, la seva transcendència és molt major del que, segurament, molts dels propis protagonistes imaginien o creuen. I s'allarga potser molt més del que els que ara conformen el món musical català pensen, o voldrien, o els agradaria. I no només per allò que els Setze Jutges -citem-los a ells com a iniciadors- varen fer, cantar o crear, sinó també per tot el que varen ometre i rebutjar, que en el fons, finalment suposà tot plegat dues cares de la mateixa moneda, enfrontades en certs moments, però confluents en molts d'altres. I no sempre conscientment: i això és el més graciós. I interessant.

Diu la història que quan Pau Riba va anar a fer una audició per entrar als Setze Jutges, aquells no el volgueren per la seva actitud provocadora, li negaren formar part del grup. En Riba aleshores tenia una vintena d'anys, i es va presentar a l'audició amb cabellera, collars: talment un *hippy*. Als "jutges" no els agradava aquell aspecte, ni aquella guitarra elèctrica, ni aquell posat a l'estil de John Lennon: prefeien Brassens -sobretot- i Brel, més que no allò de la corda de Dylan que intentava fer el nét del poeta. No podem saber exactament què hauria passat si Pau Riba hagués passat a formar part dels Setze Jutges, i per tant, esdevenir membre de ple dret de la Nova Cançó; però sabem que l'any 1970 va publicar el seu primer LP, *Dioptria I*: un punt d'inflexió, i una referència encara avui en dia, en la música en català feta i per fer fins aleshores. El primer disc *elèctric* de la indústria catalana, o el que és el mateix, el primer disc de rock català, i considerat per alguns crítics com el millor. Al mateix temps, el Grup de Folk, format pel mateix Riba, Jaume Sisa, o Xesco Boix, entre d'altres, fou la resposta musical col·lectiva i *provocadora* a l'estil afrancesat i de la Nova Cançó. Resposta que va derivar en la moguda rockera que es va conèixer com a Ona Laietana, i amb els festivals de rock de Canet (1975-1978).

Deixant la història de banda, però, fins on arriba la transcendència de tot allò, dels Setze Jutges, a l'estil de la *Chanson* -refinats, austers-, i del Grup de Folk, seguidors de Bob Dylan, Pete Seeger i Woody Guthrie i l'onada *folk* nord-americana? El fil s'estira, i s'estira, i sorprèn fins on condueix. Començant pel mateix Riba, que edità el *Dioptria* a la discogràfica Concèntric, escissió d'EDIGSA, discogràfica fundada precisament per editar els LP's de la Nova Cançó. Concèntric la dirigien Ermengol Passola i Josep Maria Espinàs, aquest darrer, fundador dels Setze Jutges.

Però tot resulta més divertit, més interessant, si centram la mirada als temps actuals, a la nostra època, quan els cantautors de la Nova Cançó s'han fet grans, i alguns fins i tot ja no hi són. L'actual panorama de la música popular en català és més divers que mai: mai com ara el públic havia pogut triar tants d'estils diferents cantats en català. Pop, rock, hip-hop, cançó d'autor, ska, hard-core, etc. La Nova Cançó va ser el primer moviment de música popular en català als Països Catalans després de la guerra, però ara, cinquanta anys després, quin espai ocupen, en l'actual univers de l'escena pop catalana -que tanmateix és la majoritària- els protagonistes d'aquella fornada?

Deu ser el mite freudià de matar al pare, i veim com cada generació renega de l'anterior: ara està de moda abominar del Rock Català dels 90, per nacionalista, per "tancat", per pobresa musical. Potser que ara hi hagi més nivell musical -potser no-, i això sí, més *eclecticisme*, més varietat i propostes noves; i sobretot, la reivindicació nacionalista ha quedat més diluïda, en general. Però el model de funcionament (agents, discogràfiques, mitjans de comunicació, bona part del circuit i del públic), és a dir, *el model industrial*, segueix sent, en essència el mateix. I no obstant, sí que hem de dir que alguns elements d'aquest model, respecte a la dècada anterior, han començat a canviar: la música en català s'escolta més enllà de Fraga -cosa que, atenció, també passava amb la Nova Cançó-, l'epicentre de la música s'ha traslladat a Barcelona, que ha creat un circuit, un públic i una "imatge" per vendre diferent. Però qui la ven, en bona part, segueixen sent els mateixos.

El que tenen en comú tant els músics de l'escena actual com els de l'anterior -la del Rock Català-, a més de la maquinària industrial i de promoció, però, són les referències, musicals i actitudinals: Riba, Sisa, i la moguda rockera de l'Ona Laietana. I això ens torna a remetre al principi de l'article, al que dèiem: als altres límits de la Nova Cançó. Els llimbs de la Cançó catalana, allò que no era francès sinó *yanquee*, que no era auster sinó rocker, que era elèctric i no acústic, que no li feia por desafinar si es desafinava o cridar si s'havia de cridar. Influències diferents, però la mateixa gènesi; opcions musicals diferents, però mateix format, mateixa indústria: mateix model.

EDIGSA va publicar els primers àlbums de la Nova Cançó. Concèntric, els primers de l'Ona Laietana. PICAP, hereva d'EDIGSA, els primers del Rock Català. Blau/DiscMedi, principal discogràfica del Rock Català, edita també els principals grups del moment actual. I com deia abans, existeixen evidències suficients com per suposar que quelcom està canviant; potser els temps, potser la tecnologia, els gusts: el país, diguem, canvia, ho fa la seva gent. És possible que el model de la Nova Cançó visqui els seus darrers dies, pot ser. Però haurà estat un model d'èxit: que ha donat cobertura a unes quantes generacions de músics, diferents, durant cinquanta anys. I només per això, val la pena celebrar-lo.